

Q. D. B. V,

Ad

Virum Nobilissimum

**DN.M.GODOFREDUM
LUDOVICI,**

*Illustris Gymnasii Saxo-Hennebergici
RECTOREM meritissimum,*

EPISTOLA

Christiani Weisii, Gymn. Zitt. Re&t.

ZITTAVIÆ,

Typis Michaelis Hartmanni.

Sumptibus Jacobi Rohrlachii, Gorlicensis.

Vir Nobilissime.

Ostqvam publico me scripto compellas, non video cur, qvicqvid a me responsum fuerit, intra privatos nostros parietes delitescat. Equidem tantum abest, ut publicis laudibus afficiar, ut in his, non commendationem qvis ego fuerim, sed admonitionem potius, qvalis esse debuerim, contineri credam. Neq; gratias admodum prolixas libenter agere soleo, qvoniam reciprocis blanditiis subesse videtur ad plus dandum invitatio. Hoc tamen si veniat ab Amicis, velut homines facti, placidum hunc vel silendo, vel modeste comprobando veneramur affectum: qvis enim succenserat amanti? qvis etiam qvalemcunq; favoris excessum, pro sua simplicitate non excuset?

Et verò causas habeo satis graves, *Nobilissime LUDOVICE*, cur amicum Te vocare non dubitem. *Lusatus es, ac communem mecum agnoscis Patriam*, unde Viros passim meritissimos per orbem eruditum disponi meminimus: cuius qvoq; laudis copiam Tibi factam gratulor. *Seligmannianus es & dignus, qui DUUMVIRIS tum in Rep. tum in Ecclesia claris, propiorem admissionem debeas*. Eo sanè pervererunt Heroes, ut eorundem virtutes admirari magis qvām imitari licet. Interim suo qvemvis modulo metiri didicerunt, nec contemnunt, qvos magnos, ut ita loqvar, reperiunt in parvis, ac fideles in officiis, forte qvidem exiguis, necessariis tamen, & Deo probatis.

Sed ne dissimulem, qvis præcipue sit amoris mutui fomes. *Rector es, qualem illustrioribus Gymnasitis apprecari serio velim*. Pieta-
ti junctam habes industriam, laboribus amorem ac bene merendi stu-
dium. *Conscientia Tibi sistit Scholarcham, Juvenum salus inter-
pretatur leges, ipsa vigilantia relaxationem pollicetur*. Parentes cum
optimis filiis intelligunt, qvām sis in difficultate facilis, in obscuritate
perspicuus, in rerum velut umbratilium apparatu, lucidus & pra-
cticus. Nihil doces, qvod olim non didicisse juvet: nihil oblivioni
futuræ consecras, sed, qvæ seris etiam annis fructificant, spargis semi-
na. Præcipue verò mones, ne qvis scire se putet, qvod verbis expro-
mere nequit: sic ipsas disciplinas, sic omnes disciplinarum cultores
reddere cupis eloquentes. Mores qvoq; semper ita componis, ut nec
nimis

nimiriam Scholæ morositatem, nec nimiam vitæ libertatem sectari vi-dearis, memor scilicet in subselliis versari juvenes, qvorum vel stu-dia theologica decoram reqvirant gravitatem, vel studia qvoq; politi-ca non indecoram exigant elegantiam. Hinc in scenam Tuos pro-dudere non dubitas, nec moraris τὰς διαλέξουταις τὸν κώνυμπα, qvi cum lu-dis gentilium, suo merito rejiciendis, omnem simul execrari solent apparatum, ut, ne christianas qvidem orationes, ex editiore loco, ve-lut ex theatro, recitandas concedi debere clament: digni forte qvos cum monachis, sub Antichristi vexillo militantibus, ad austera soli-tudinem secedere jubeamus. Uno verbo, mecum sentis, qvoties servi-lem informandi methodum, & cœcam per inutiles ambages viam aliqvi commendant. Displiceat ipsis, nostra, qvam refugiunt, novi-tas: dummodo veteribus interpretandis, illustrandis, ordinandis & imi-tandis ea sufficiat. Venerentur antiquos, velut semideos: dummodo nos, unde profecerint, & qvibus vel artis vel naturæ doti-bus instructi cæteros superaverint, ostendere queamus: ut non homi-nes modo, sed nostris etiam ingenii imitabiles expetiamur. Jucun-dus profecto non ita pridem mihi fuit censor, qvi methodum, ut fal-se vocant, Weisianam, ut ego loqvor, naturalem ipsiq; rationi con-gruam, exagitaturus, nihil inquit in *Oratoriis meis reperiri quod ex-scriptum non esset ex Hermogene vel Dionysio Halicarnassæo*. Sive tamen id fecerim, qvod nego, sive meis abundaverim sensibus, qvod rectius affirmaret: pari gloriâ viderer dignus, qvi vel antiquitatis the-sauros eruerim, vel eandem veritatem, qvam illi reperissent, inda-gando fuerim assecutus. Reliquos vero minus crediderim excusan-dos, qvi vel apud discentes monstratam ab antiquis viam dissimula-verint, vel mecum antiqua nunc amplecti dubitent.

Sed ab odiosis progrediamur ad amœniora: qvippe novum a-moris argumentum inspirat *Tua in Optimum SCHMIDIUM pie-tas*. Is decem annis me major, olim in ædibus nostris succrescens, fra-ter familiæ nostræ senior per jocum sæpe vocatus est, qvod prima se-dulitatis, dexteritatis, pietatis principia referret ad ELIAM meo-suum. Ita sæpe gratulatus sum Quedlinburgensibus, qvod dimidio fere se-culo pretiosum hoc depositum suis filiis indulgeri cernerent: ipsi qvoq; ROESERO, quem suo merito JACOBUM & NICOLAUM fuisse dicis, qvod introduxisset Magistrum, qvi totius Orationis mensuram, erudita sua pietate feliciter impleret.

Vidimus & scriptis & sermone Rectorem incomparabilem, cu-jus ad imaginem novos efformare sibi queat posteritas. Trivium suum strenue coluit, ut *ad juventutis utilitatem singula, nihil ad inanes vel speculations vel ineptias referret*. Suos non loqui solum, sed & cum judicio loqui, h. e. accurate disputare docuit: ipse paratis-simus sive meditata, sive subita, proponere statuisset: ut viva docen-

)

tis

tis vox, vivus ejusdem calamus neminem pateretur. vel in dicendo tardum, vel in exercendo nimis ignavum. Theologi nomen meruit, qui non solum esset in quolibet religionis apice fidelissimus ac purissimus, sed qui christianum simul animum, & mysticam Redemptoris unionem orthodoxe profiteretur, quoties redeunte Pentecostes festo textum suum funebrem, de dilectione Patris, qui mundo Filium dedisset, solenni concione dilucidaret, aeternaque vita pragustum audientibus instillaret. Politicum fuisse nemo dubitat, qui SERENISSIMAS ABBATISSAS, ac præcipuos Earundem Ministros sibi devinxit, qui nobiliora Magistratum Collegia suis discipulis replevit, qui tandem in eo laborum & occupationum strepitu, politiores etiam lingvas, ad miraculum reddidit familiares ac penè vernaculas. Optimi Parentis gloriam reportavit, qui liberos orbi traderet meritis ac virtutibus insignes. Vivit adhuc paternisq; solatiis adest SAMUEL HENRICUS, studiis, peregrinationibus, negotiis, tanto qvidem illustrior, qvod dignorem inter Consiliarios Saxonicos locum occupavit. Utinam vivacior fuisset JOHANNES TOBIAS Medicinæ Licentiatus & apud Gvelferbytanos Practicus: cuius tamen desiderio par fuit Gener LEONHARDUS CHRISTOPHORUS STURMIUS primo Gvelferbyti, nunc in Academia Noricorum Professor celeberrimus.

Eqvidem, ut anni Climacterici facere mentionem liceat, cum SCHMIDIUS hic noster ad istum vivendi terminum pervenisset, Patriam suam denuo, vel ut ipse conjiciebat, ultimo spectare constituerat. Tum nihil omissum, qvod vel Hospiti tam præclaro, vel meo simul amori satisfaceret. Instruxeram Primæ Classis Auditorium, in quo pranderet ipse cum Patronis, qvos olim in Spiritus S. hac officina socios & æmulos habuisset. Nec deerant læta Symphonistarum officia, si vel maximè communis provinciæ luctus instrumentorum usu nobis interdiceret. Qvæ quantum ipsi placuissent, transmisso postea carmine testatus est, cuius ultimas strophas latinis verbis referre liber. Postremum, ait, vidi Patriam, cuius ulteriore conspectu quia carendum est, imago tamen cordi fideliter impressa cogitationibus observabitur, ut, qvicquid deceperit aspectui, perpetuis vel officiis, vel præconiis resarciat. Floreat optima ZITTAVIA, cuius muros divina cingat benignitas. Fortuna sit immutabilis, ut qui fines adeo charos incolunt, suam suorumq; gloriam perpetuo salvam & constantem agnoscant. Cæterum ubi paululum abfuisset a Quedlinburgensibus, tres e diversis locis nuncii referunt, in itinere fatis eruptum SCHMIDIUM: qvæ tamen res, qvo tristioribus animis illabetur, tanto majorem redeuntis lætitiani attulit: nec a carmine satis amabili temperare sibi potuit M. Benedictus Drebessius, circuli Jerichoviensis Inspector, & Ecclesiæ Burgenfis Pastor, qvondam Viri meritissimi discipulus.

Quid

Quid ex eo tempore s^apius ad me scriptum, qvid a me reddi-
tum fuerit, nunc exponere non vacat. Ast ubi jam ad Emeriti qvie-
tem spectare viderentur consilia, totumq; negotium in literis amore
plenissimis mihi communicaret; amicis etiam constare velim, qvas
formulas tum expresserit singularis meus affectus. Allegabam GER-
LACHII Rectoris exemplum, *qui cum in Gymnasio nostro mortali-
tatis legem subiisset, ac certa cujusdam Scholæ Rector hoc munere
non indignus haberetur, molem deprecatus, Gerlachio, inquit, succe-
dere difficile est.* Neq; fortassis hac difficultate caruisset desertum hoc
a Schmidio Gymnasium, nisi Deus ostendisset ECCARDUM, Scho-
la Stadensis per undecim annos Rectorem, Virum, ut ominamur,
legendis Antecessorum vestigiis parem. Sic enim voti coimpotes fa-
ctos credimus, qvi Successorem amplectuntur experientia, patientia,
prudentia, tot annis alibi probatum. Ita Budissinenses acceperunt
THEILIUM, prius Numburgi, ROSENBERGIUM Gothæ cele-
bres. Ita Gorlicenses & FUNCCIUM & GROSSERUM Alten-
burgi jam cognitos fuerunt naeti. Nostri Zittavienses GERLACHI-
UM decem ab hinc annis Budissæ Rectorem, PREILIUM ludi Mi-
senensis Collegam, postea Scholæ Torgensis Rectorem sibi qvon-
dam devinxerunt. Ipse ego, priusquam huic muneri subjicerem hu-
meros, in Gymnasio Weissenfelsensi juventutis velut cornua deponen-
do, vires meos exploraveram. Nunc SCHMIDIUS posteritati velut
interest, ac florere gaudet Plantarium tot annis a se feliciter excultum.
Pravum enim malignumq; est *impares conquirere, qui, quod Augu-
stus in Tiberio respexisse dicitur, antecessorem reddant desiderabiliorem.*
Curet itaq; senectutem suam, ac Emeriti coronam gerat, donec ad
cœlestia vocatus nitidiorem coronam conseqvatur. Interim qvi te-
stem & comitem SCHMIDIUM habet SUCCESSOR, geminum Ejus
spiritum vertici suo concessum deprehendat, ne unquam almæ Budai-
des, Hercyniam suam hac florentium literarum fama destitui con-
querantur.

Sed ignoscetis prolixitati, Nobilissime Ludovice, qvam effugeré
non possumus, ubi mentem tenerior qvidam affectus semel abripue-
rit. Nunc enim id restare videtur, quod anni mei Climacterici mentio-
nem adeo effusam & honorificam facere dignatus es. Memini cum
annus XLIX. a me fuisset absolutus, Illustrem SELIGMANNUM
applaudere, *quod Climacter hic Heroicus ad finem pervenisset, pre-
cariq; simul ut non minorem mihi latitiam afferret hic Androdas,*
qvem Ægyptii vel Chaldæi, pro superstitione sua, sic appellaverant,
qvasi Virifragum, seu ἀνδροκλάστην. Nunc gratulandi vices occupasti,
qvem SELIGMANNORUM Familia Consangvineum vocare gau-
det. Ita, qvid vota valuerint in futurum, præsentiore stylo decla-
ras. Annus jam agitur quartus & trigesimus, ex quo B. Parenti meo
pu-

publicis versibus hunc Climacteris ingressum juberem esse felicem: quia tamen decimo tandem septenario Filii Rectoris voce diceretur Emeritus. Tu, quod Parenti praestitum est, velut insperatus Weisiani nominis interpres exsolvis.

Cæterum ut repetere liceat Maximiliani II. Imp. responsum,
QVILIBET ANNUS MIHI EST CLIMACTERICUS & ad excipiendam relaxationem commodus. Ast cum vulgares versiculos, sub annum ætatis quadragesimum a me conceptos, pudori debuisse consulere meo: nam ipse cognoveris, non anxie scriptos, sed tumultuarie penitus in chartam effusos fuisse. Convenerant amici, & quem morem servabat concors **NESENORUM** Familia, genialem mecum diem hilarius, quam laetius celebrabant. Præsentibus autem Musicis, dum reliqui confabulantur, haec festinatur cantio, quæ tum novitatis gratia valebat, nunc vereor, ne repetita scabritiem suam ostendat. Majori curâ congesseram rhythmos aliquos, cum annus sexagesimus Senectutis faceret initium: quos, quia nondum forte vidisti, nunc literis inclusos exhibeo. Sic posteriora mihi subinde placent præ superioribus. Nec'ad me pertinere credo, quod Poetarum in Silesia princeps afferit, *26. sibi quam 62. fuisse feliciorem*: quippe si quid est in lineolis meis, quod cum aliis comparari mereatur, fructus ego maturiores præcocioribus aliquanto generosiores arbitror: imo nunc denum, quid ad versum requiratur, intelligo, postquam multi monent suspendendam esse lyram: quod ad B. RAPPOLTI tumulum faciebat incomparabilis **FRIDERICUS BENEDICTUS CARPZOVIUS**.

Cæterum quo magis Tua lego, mortis quoque memoriam insurrat senectutis haec mentio, vel si quosdam annos adjicere dignetur vitæ Custos & Arbiter, metuere jubeor, ne tandem ἀνδροκλάσης virium afferat naufragium. Angli proverbium habent, *in eruditorum numero præstare juniores JCTOS, mediorum annorum Theologos, seniores Medicos*: quod quam scite, vel inepte pronunciatum sit, alii decernant. Interim quo spatio maximè florent nostri ordinis homines? ubique suam laudem reperiri posse dixerim. Juvenes arbitror alacriores, quod docendo discunt, & ad vagam discentium infirmitatem se simplius accommodant. Medios circumspectiores, quod utilia distinguere norunt a supervacaneis, ac virili quadam gravitate futuros in Ecclesia vel Rep. viros preparare student. Senes tandem quietiores, quod suis studiis contenti virium qualemque defectum secura laborandi voluntate compensant. Id enim, quod in acceptis Deo referre decet, haec tenus a me cognitum est, non minorem informandi lætitiam nunc a sene percipi, quam vegetioribus olim annis perceperim. Quid etiam ubi sensim abstrahor a conviviorum aliorumque congressuum ludicris, inter meos tamen, velut in convivio deliciari

videor. Jucundum est, cuiuslibet generis argumenta proponere; jucundum est artifia, quae statim succurrunt, expromere; jucundum est, quicquid juvenes tentaverint, extemporali fidelitate statim subjecere. Sic viam currentibus facilem, laetus aperio; sic ad currendum nulos provoco, quin gressibus quam latissimis currendi vices in me recipiam. Faxit DEUS, ut, qui futurus est hujus laetitiae, vitae simul meae sit finis, ac ubi gaudere desierim in terra, gaudium meum inchoetur in celo.

Satis vixi, cuius omnes Antecessores ne ad sexagesimum aetatis annum pervenerint, neque tot etiam annis muneri suo praefuerint. An quis mihi scripturus sit Epicedium, id ad me non pertinet: tametsi neminem ab hoc officio prohibere velim: quod olim, fecisse dicitur celeberrimus in Gallia Passeratius, qui ne malum simul carmen nancisceretur, nullum desideravit. Incidit tamen historia, cuius te partipem libenter facio. Decimus agitur annus, quod mei visendi causa Zittaviam veniret HUBNERUS Martisburgensis. Inde proficisbamur ad FUNCCLUM Gorlicensem, qui cum vario benignitatis genere nos fuisset prosecutus, me jam valere iussum denuo revocans, *Est, inquit, Affinis & Vicine conjunctissime, quod rogatum a te velim:* ac ubi me deprehenderet in omnibus officiis aut obsequiis paratissimum, *Ultimam, ait, mihi gratiam feceris, si funeri meo, quod brevi futurum auguror, non deneges carmen.* Nihil a me respondere poterat aliud: *rogari Deum ut Gymnasii bono diutius viveret, ac posse fieri, ut ipse meis exequiis ea justa solveret; me tamen effecturum, ne quid in me desiderari queat, si Deus aliquam mihi carminis necessitatem injunxit.* Sic discedimus. Interim ubi tertius agitur mensis, die Mercurii Funcclum decepsisse nunciatur, die Veneris sepeliendum. Ego voti & promissi memor, ut carmen apud nos typis exscriptum, in ipsis exequiis distribueretur, efficio. An hoc quis officium mihi sit aliquando redditurus, mei curent: sed tamen facere non possum, Amicissime Ludovice, quin ea Tecum communicem, quae post fata mea nolim ignorari. Non desunt passim, qui Weisianos sese nominant, cuius tituli gloriola carere libenter velim, *sicut Paulus & Apollo neminem a se vocitari cupiebant.* Inde factum est, ut homines scire vellent, *quoniam esset Weisiana methodus, quae notam, praefiscini, distinctivam mereretur?* Qibus tamen ego respondi, quin & a meis, postquam abesse coepimus, responderi cupiam: *De nomine nunquam me fuisse solicitum, nec dubitari, quin hoc titulo commendationem aliqui captent, qui, quid ego docuerim aut egerim, prorsus ignorant.* In eo tamen consistere constantem meam informandi consuetudinem, quod ultima velut testamenti tabula complecti visum est.

Ad vitam potius, quam ad scholam singula compono: ne quid discatur, quod vel in ipsa functione supervacaneum sit, prohibeo. Res docentium culpâ difficiles facile, controversas irenicè resolvere

CO-

conor. Impossibilia juvenibus non obtrudo: hinc antiquitatem veneror, ne tamen recentioribus nostris studiis noceat, caveo. Bonos Auctores explicō, non ut formulas servili obsequio colligam, sed ut fontes, unde formulas petierint, ostendam. Rerum ac disciplinarum qualemcumq; notitiam urgeo, ne loquentibus loqvendi desit materia, sed ad stylum reqviri sciant, & conceptuum solertiam, & verborum concinnitatem. Memoriam, judicium, qvin & loqvendi scribendiq; facultatem hebescere non patior: ut extemporalitatis præcipua reqvisita strenue colant, moneo. Ne pietatem a studiis separent, rogo: sed omnes, qui futuri non sunt theologi, christianos tamen fore dictito: sic Politicos etiam ut theologiae tum dogmaticæ & moralis, tum homileticæ principia teneant, compello. Nihil a discentibus exigo, quod ipse, quam factu facile sit, non probaverim. Neminem contemno, qui viam suis auditoribus commodiorem pollicetur.. Sed ab aliorum quoq; judiciis nunquam dependeo, qui rerum naturam, quæstionum circumstantias, artificiorum cum ratione convenientiam respicio. Pacem colo, ut qui libellos non paucos in lucem emiserim, nec polemicis scribendi formulis caruisse videar, nullis aliorum controversiis fuerim involutus. Uno verbo, Juvenes meos timeo, nec classem nisi tribunal ingredior: non quod imperitos decipi posse dubitem, sed quod nonnullos aliquando noverim meos fore judices: qui certè prudentiores facti meos & successus, & conatus, & defectus non dissimulabunt.

Serves itaq;, mi LUDOVICE, simplicem amici faventis ideam, ac ut imaginem Tuam, ad hunc ætatis gradum deductus, aliis commendare queas, vive. Gymnasium ornas fovendo Rectori commodum. Quot enim Scholæ passim extant, in quibus vivere quidem, sed mori nolint Rectores. Qui dum aratro manum admovent, alio tamen respiciunt, vereor ut liras suas observare possint. Integrum hominem requirit hæc functio, qui cæteris omnibus posthabitatis, in solitudine suâ, quid omnibus statibus interficiat circumspicere queat. Ut igitur integrum Te Schleusinga possideat, nec in ipso senio minuantur hæc integritas, more, quem dicere velim, Weisianum, h. e. sincere precor. Vale. Scribebam raptim, ut Rectores sua festinare solent, in Gymnasio Zittaviensi. M DCCV. die 14. Martii, qui quidem in plerisq; Calendariis, nescio cur non in nostris, ZACHARIAE sacer est: quod nomen, vel ob B. SELIGMANORUM SENIORIS memoriam, pretiosum nobis esse debet.

